

6. sept. 2017, FM po objavi članka Marjana Rztresena v Delovi prilogi Utrip – Super 50, v ponedeljek, 4. septembra na 1. in 22. strani

Hribi v belem in črnem

Na slovenski knjižni trg je prišla knjiga *Zavetje v pečevju*, katere naslov napoveduje planinsko vsebino, v resnici pa so gore le okvir za čisto drugačno dogajanje.

Marjan Rztresen

Navdušen

Približno 400 knjižnih strani debelo delo je že leta 1941 napisal Janez Gregorin in ga objavljaj kot podlistek v popoldnevniku Slovenski dom, katerega novinar in urednik je bil, za knjižno izdajo več kot tri četrt stoletja pozneje pa je izključni krivec dr. France Malešič, ki je iz starega časopisa pobral do zadnje črke vse, kar je takrat pod tem naslovom napisal in objavil njegov gorniški somišljenik.

V kamniškem zdravniku, alpinistu, gorskem reševalcu letalcu, piscu in uredniku dr. Francetu Malešiču so gotovo od nekaj neizmerne energije, da je lahko v 73 let dolgem življenju naredil toliko vsega. Marsikaj skrbno prikrito vzgojiteljskega mu je bilo prirojeno; oče iz Ribnice in mama iz Medna pod Šmarno goro nad Ljubljano, oba učitelja, sta se lahko poročila šele potem, ko je bil leta 1931 za učiteljice (in še nekatere državne uslužbenke, poštarice, na primer) ukinjen celibat. Po poroki sta prosila za skupno premestitev in bila z dekretom, kot je bilo v takratnem sistemu predpisano, premeščena v Mekinje pri Kamniku. France je bil zadnji od njunih petih otrok, rojen leta 1944, ki so jih starši brez vsake prisile navajali na življenje z naravo.

»Dvanajstletnika me je oče peljal čez Konja in Ojstrico na Planjavo, kar je bilo zame nepozabno doživetje,« pravi dr. Malešič. »Komaj sem čakal na to, saj so bili že vsi starejši bratje in sestre na pravih gorskih turah. Sprva sem na navdušujoče lepih planinskih pohodih hodil v višje gore s čevlji starejšega brata, potem v maminih.«

Francetu se je konec leta 1959 odprl nov svet, ko je bil v Kamniku ustanovni sestanek tabornikov. »Ko smo mekinjski telovadci izvedeli za tabornike, smo vsi postali tudi njihovi,« je še zdaj navdušen France Malešič. »Prava razodetja so bila prvi taborniški izlet, prvo postavljanje šotora in prvo kurjenje tabornega ognja.«

Še bolj kot taborništvo ga je prevzelo planinstvo, posebno od takrat, ko je kot osemnajstletnik šel z očetom in sestro na zahtevno planinsko turo na Korošico z zapletenim sestopom po brezpotju. In morda še bolj od takrat, ko mu je na enem od številnih planinskih predavanj, ki jih je obiskoval, zastajal dih ob slikah z bivakiranj Metoda Humarja in Toneta Škarje v snegu in ledu francoskega visokogorja in prve jutranje zarje, ko je sonce obsijalo zasnežene gore. »Ta prizor me je zaznamoval za zmeraj,« pravi naš sogovornik.

Ob koncu gimnazijskih let se je odločil za študij medicine in v drugem letniku pred težavnim izpitom sklenil: če ga opravim, grem v alpinistično šolo. In je kmalu potem postal alpinistični tečajnik.

Zaradi študijskih obveznosti je bilo alpinističnih tur manj, kot si je želel, kljub temu pa so bile vmes tudi težavnejše. Leta 1968 so ga, študenta medicine, poklicali na reševalno akcijo – »tudi zato, da bi me preizkusili,« pravi Malešič. Tistega februarja je na Rzeniku prvič sodeloval pri gorskem reševanju, dva meseca pozneje pa tudi na reševalnem tečaju.

Istega leta 1968 so šli štirje kamniški alpinisti, dva izkušena plezalca v ledu in dva začetnika, eden od obeh je bil France Malešič, v francoske Alpe, kjer so v severni steni Aiguille Verta v skupini Mont Blanca kot prvi Jugoslovani preplezali zahtevno smer. Med sestopom na južno stran pa jih je spodnesel plaz in jih nesel nekako 300 metrov globoko. »Vsi smo bili poškodovani,« se spominja Malešič, »Marjan Perčič tako hudo, da je po 17 dneh v bolnišnici umrl. Kljub tako hudi nesreči so bile te visoke ledeniške gore zame tako lepe, da nisem mogel reči, da takšna dejavnost ni več zame.«

Po vrnitvi iz Francije je bilo plezanja vedno več, ob tem pa tudi sodelovanja pri alpinistični vzgoji. Leta 1971 je naš sogovornik postal zdravnik splošne medicine, na gorniškem področju pa se je posvetil preventivi in leta 1972 kot urednik in soavtor zbral in uredil slovenski učbenik *Hoja in plezanje v gorah*, ki sta ga kot avtorja podpisala glasbeni virtuoz, lirični opisovalec gorskega sveta in alpinist Tine Mihelič in Tone Škarja. To je bila njegova prva knjiga, ki je potem izšla še dvakrat.

Po stažiranju se je dr. Malešič zaposlil v Mestni otroški bolnišnici pod Gradom v Ljubljani in se z največjim veseljem odločil za specializacijo iz pediatrije. Že takrat so ga kot izkušenega alpinista in gorskega reševalca povabili kot zdravnika na odpravo v tuje visoke gore, toda zaradi dela v bolnišnici niti takrat in niti pozneje tega ni mogel sprejeti. Sicer pa so na zahtevnih odpravah potrebovali predvsem kirurge in travmatologe. Kot vsako delo, ki se ga je lotil v življenju, je nadvse resno jemal tudi delo v svojem osnovnem poklicu, ki ga je opravljal izredno rad. Prav navdušeno pripoveduje o tistih letih v otroški bolnišnici in se spominja tudi dni, ko so se v bolniških sobah znašli najdenčki in Cigančki – ena od ciganskih družin se je po uglednem novomeškem pediatru preimenovala v Strojanove, enega od malih bolnikov pa so po našem odličnem zdravniku dr. Rajku Kendi, ki ga je zdravil, prekrstili, da je postal Rajko.«

Navdušen

Leta 1975 je bil kot eden od zdravnikov povabljen na Jezersko na prvi helikopterski reševalni tečaj za zdravnike, ki ga je organiziral dr. Gorazd Zavrnik. Le nekaj dni po tem tečaju pa se je zgodila huda nesreča, ko se je na Ledinah zrušil helikopter in so umrli vsi trije, ki so bili v njem, pilot Franc Štajer, zdravnik dr. Zavrnik in ponesrečenec Franc Gruden, ki so mu reševalci prišli na pomoč k Češki koči. Kljub tej in drugim nesrečam je dr. Malešič 24 let kot zdravnik reševalec letalec sodeloval pri helikopterskem reševanju v gorah 24 let.

Ob praktičnem delu v gorah ga je zanimalo še marsikaj v povezavi z gorami. Tako je skupaj z enim od najbolj znanih slovenskih strokovnjakov za prehrano dr. Dražigostom Pokornom in z znanim biologom in himalajcem Kazimirjem Drašlarjem spisal knjigo *Prehrana v gorah*, ki je izšla leta 1978. Kot član Komisije za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije je bil od leta 1979 prvih sedem let urednik publikacije *Alpinistični razgledi*, katerih posebna izdaja je bila leta 1988 več kot 200 strani debela knjiga *Naša alpinistična misel*, zbornik člankov o vsebini in pomenu planinstva in alpinizma. Istega leta je uredil planinsko pesmarico *Le pojd' mo v gore* in dve leti pozneje še drugo, *Zavriskaj in zapoj*, v kateri so besedila tri sto planinskih pesmi.

Že leta 1972 so gorski reševalci premišljevali o tem, da bi zbrali podatke o čim več gorskih nesrečah v Sloveniji – in France Malešič se je lotil tega dela. Začel je zbirati pričevanja o aktualnih nesrečnih dogodkih v slovenskih gorah in potem poročila o vedno starejših, opisanih v časopisih in arhivih.

»Po 33 letih je bil pripravljen prvi pregled,« pravi dr. Malešič. Leta 2002, ob 80-letnici Postaje Gorske reševalne službe Kamnik in 90-letnici GRS Slovenije, je v njegovem soavtorstvu in pod njegovim uredništvom izšla 470 strani debela *Zgodovina reševanja v gorah nad Kamnikom*. Tri leta pozneje je izšla še knjiga z malone 500 stranmi *Spomin in opomin gora* s podnaslovom *Kronika smrtnih nesreč v slovenskih gorah*, katere avtor je France Malešič. V občuteno napisanem uvodu, ki ga je naslovil Pokojnim spomin, živim opomin, je med drugim napisal, da »kronika nikakor ni namenjena odvrčanju planinske javnosti in drugih bralcev od gora, ampak zgodovinskemu pregledu, ki skuša biti kar najmanj vsiljivo opozorilo, da nesreča ne počiva«. V tej knjigi je opisanih približno 2000 gorskih nesreč in še sto takšnih, ki so se srečno končale.

Ob izidu te knjige je bil dr. Malešič že dve leti v pokoju, pred tem pa je bil zadnjih pet let delovne dobe zdravnik na oddelku za pulmologijo ljubljanske Klinike za pediatrijo. Kot upokojenec je imel več časa tudi za zbiranje pisne zapuščine kamniškega kronista Ivana Zike in je do leta 2011 pripravil za knjižno objavo zbrano delo tega Kamničana z naslovom *750 let mesta Kamnika*.

Obiski pri gorniškem somišljeniku in Plečnikovem učencu Vlastu Kopaču so ga pripeljali do marsikatere dotlej skrite novice o slovenskem planinskem delovanju. V pogovorih je Malešič zadržanega arhitekta nagovoril, da je **popisal** večino svojih hribovskih utrinkov, zdravnik pa jih je uredil. Knjiga *Iverí z Grintovcev* je bila že v tiskarni in tik pred izidom, vendar Kopač izida leta 2006 žal ni dočakal.

Podlistek

Kopač je Malešiču tudi povedal, da je dobro poznal predvojnega alpinista in pisca Janeza Gregorina, ki je prvo leto druge svetovne vojne v časniku Slovenski dom objavljaj podlistek *Zavetje v pečevju*. Opisoval je kruto francosko okupacijo Slovenije, v resnici pa je iz dneva v dan popisoval strahote nemške in italijanske okupacije tistega časa. Ko je Malešič v knjižnici našel eno od nadaljevanj Gregorinovega podlistka, ga je to tako pritegnilo, da je v Slovanski knjižnici in v NUK prebiral in fotografiral nadaljevanja, dokler ni zbral vsega, kar je Gregorin napisal v podlistku. Tri četrto stoletja po koncu izhajanja je pri Mohorjevi družbi izšla okoli 400 strani debela knjiga, na naslovnici katere je sedaj smela biti prečrtana letnica 1810 in poleg nje napisana letnica 1941.

V sedanjih časih pogoste samohvale bi marsikdo hitel pripovedovati, kaj vse še pripravlja in kakšni so njegovi visokoleteči načrti. Skromni dr. France

Malešič presliži takšno vprašanje. Ko bo v slovensko planinsko zgodovino spet vzidal kakšen kamen, bo o tem morda spregovoril – če se bo dal pregovoriti kateremu od zares dobrih znancev.

Marjan Rztresen